

H E T
EERSTE EN VOORNAAMSTE DEEL DER
UITWENDIGE ROEPING,

TE WEETEN

DE WELMENENDE AANBIEDING VAN DE GE-
NADE GODS IN CHRISTUS,

AAN ALLE

DIE ONDER DE BEDIENINGE VAN HET
EUANGELIE LEVEN

ERKEND

DOOR DE RANDTEEKENAARS DES BYBELS;

VERVAT

IN DE FORMULIEREN VAN EENIGHEID

ZOO DER NEDERLANDSCHE

A L S

DER BUITENLANDSCHE HERVORMDE KERKEN;

VOORTS

BREEDER VERKLAARD, KRACHTIG BETOOGD
EN MANNELYK VERDEDIGD IN DE
SCHRIFTEN

D E R

H E R V O R M E R S,

E N

ZEDERT DE HERVORMING TOT HEEDEN DE EGTE
LEERE VAN DE HERVORMDE KERK

GEWEEST EN GELEVEN;

BLYKENDE

UIT DE WERKEN VAN EEN GROOT GETAL DER
EERSTE GODGELEERDEN

VAN ONZE

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

→ EERSTE STUK. *VERVOLG*

TE U T R E C H T,

BY H E N R I C U S VAN O T T E R L O O,

Bockverkoper op den hoek van de Lynmarkt by de
Maartensbrug. 1779.

Th. Avink

FLORENTIUS COSTERUS (a).

X. COSTE-
RUS.
1687. Maar het geloove komt hier te pas als het enige middel, waer door den sondaer de Heere Jefus aen neemt: God belooft in het genade verbort den sondaer vergevinge der sonden, gerechtigheit, ende het eeuwige leven: Met een woort, al wat tot het leven ende Godseligheit behoort, hy openbaert, dat in zyn Euangelium, hy BIET DEN SONDAER synen sone AEN als de Berg en Middelaer, die dat voor hem heeft verkregen, hy zegt myn soen is uw Borg, die heeft voor u betaelt, in hem hebt gy versoeninge, welken Gadt voorgestelt heeft tot een versoeninge door het geloove in synen bloede, segt den Apostel. Rom. 3: vs. 25. Daer op komt dan den radenloofen sondaer en geloofst dat, ende omhelst de Heere Christus als syn enige ende eygene Borg en Saligmaker, en wort door dat geloove met hem verenigt, ende verkrygt alsoo in hem en door hem Regtveerdigmakinge, Heyligmakinge, Aenneminge tot een kint Gods, ende de Eeuwige Gelukzaligheit (b).

De Schuldenaar die niet betalen kan neemt syn toevlugt tot syn Borg; wy bevindende, dat wy tien duysent ponden schuldig syn, en niets en hebben om te betalen, moeten de Heere Jefus als onse Borge in de

(a) Leeraar te Hoorn, en aldaar in het Jaar. 1708. in een hoogen Ouderdom overleeden. Zie F. DE PAAUW. *vernieuwt kerkelyk Alphabet*. Pag. 49.

(b) *De geestelyke Mensch*. Hoorn. 1687. Pag. 142.

de armen, nemen, en seggen met *Hiskia. 6 Heere F. COSTE-*
weest gy myne Borge. Esai. 38: vs. 14. *Dus BIET*
hem de Heere Jefus selve AEN. *Wendet u na my*
zee, wordet behouden, alle gy eynden der aerde. E.
sai. 45: vs. 2 2 (c). RUS.
1681.

JOHANNES BRAUNIUS (a).

Het gebod des geloofs is uit de wet, so veel aangaat J. BRAU-
de verbintenisse, voor so verre de natuurlyke wetge-
bied, dat de mensch alle woord Gods, en alle o-
penbaringe zouden aanneemen. In desen sin is dat
gebod ook geweest in Adam voor de sonde, want
hy moest alle Goddelyke openbaringe geloven.
Nochthans heeft dit gebod de conditie niet van een
verdrag, als of de mensch door dat te onderhou-
den zoude kunnen verdienen, gelyk in het verbond
der werken; maar het word sodanig genoemd voor
zoo veel het vloeit uit de testamentaire belofte, om al-
le de bondgenoten te behouden, die door een waar ge-
loofte. NIUS.
1688.

(c) Ibid. Pag. 145.

(a) In het jaar 1628. in den *Palix* gebooren, heeft zyne studien te *Leyden* inzonderheit onder de vermaarde J. COCCIVS voltröcken, is vervolgens, na dat Hy eenigen tyd den Predikdienst in de *Fransche gemeentens*, zoo te *Middelburg*, als *Delft* had waargenomen, in het jaar 1661. Leeraar in de *Fransche Gemeente te Nimwegen* geworden. Eindelyk ontfing Hy in het jaar 1680 het beroep van Hoogleeraar in de *Godgeleerdheid en Hebraëusche Taal te Groningen*, alwaar Hy in het jaar 1708 overleden is. Zie HOOGSTRATEN *Woordenboek Art.* BRAUNIUS.

J. BRAU
NIUS.
1688. hve aangrypen alle de goederen, welke von Christus uit lautere genade: van God worden AANGEBO-

DEN (b). De verworpene, so die geroepen worden, dat geschied niet na het voorneemen, uit kracht van het eeuwige Testament: also sy niet geschreeven zyn tot erfgenamen van de geestlyke goederen, die door de roeping worden AAGEBODEN, maar also de verworpene onder de uitverkorene leeven, en van de Dienaars van Christus niet konnen worden onderscheiden, so laat God toe, dat sy ALLE SONDER ONDSCHIED door de uiterlyke roeping soude worden geroepen. En alhoewel de verworpene noch het gelove noch de Zaligheid verkrygen, ook door haare eigene krachten niet konnen verkrygen, nochtans worden sy ERNSTIGLYK geroepen: om dat sy haare sonden moesten bekenhen, Christus de fonteyne der Zaligheid belyden, also daar in der daad alle Zaligheid is geleege. Sy zouden hem door een waar gelove moeten omhassen en lief hebben: also hy ten hoogsten lief te hebben is, gelyk ook sy egn ernstige boete en berouw zouden moeten hebben en toonen van de sonden. Maar so sy dat niet doen: de SCHULD is in HAAR. NIET IN DEN ROE-

(b) Leere der Verbonden. Pag. 397. Dit werk zag in het jaar 1688. in de Latynsche tale het licht, en wierd binnen de vier jaren drie reizen herdrukt, en vervolgens in het Nederduits vertaald, waar van reeds in het jaar 1723. de derde druk uitkwam, welke door ons gebruikt is.

ROEPENDE GOD. Doe hierby dat God de AAN- J. BRAU-
GEBODENE weldaad in der daad zoude schenken, NIUS.
so sy de conditie volbrachten, dat nu God aan som- 1688.
mige alleenelyk schenkt de krachten om de conditie te volbrengen, niet aan allen, dat doet hy uit syn welbehagen, niet uit plicht of schuld (c).

JACOBUS OLDENBURG (a)

Als gy Lefet, al het gefegde in de voorgaande J. OLDEN-
stellige famen neemt, soo siet gy, dat het voor- BURG.
name van het waare Saligmakende geloove bestaat 1690.
in die besondere Personeele toestemminge gedaan aan het genaden verbond. God BIED sig AAN den SON-
DAAR AAN, hy wil hem uyt enkele genade om de verdiensten van syn Sone regtveendigen, heyligen en verheerlykken, en daarom ook soo een weg nevens den son-
daar, ten ansien van voorspoedt of tegenspoedt inslaars als hy sal godvinden. Indien de Sondaar dit voorstel met het herte in ernst toestemt, wil, en verkieft dat God so nevens hem handelen, en alsoo door dien
weg

(c) Ibid. Pag. 399.

(a) Te Hellingen in het jaar 1653 geboren was, eerst Piskant te Wilmaarsum, vervolgens te Blyn, en Hoge Bayuten in Vriesland, naderhand te Embden, en eindelyk is Hy in het jaar 1688. als Leejaar naar Dordrecht vertrokken en al daar in het jaar 1690 overleden. Zie E. MEINERS Oeff. kerkl. Gesch. D. 2. Pag. 521. en M. SOERMANS kerstelyk Register. Pag. 5.

J. OLDENBURG. 169e. weg, en wyze hem behouden sal. Soo neemt hy Jesus aan; soo geeft hy hem over aan Jesus; en werpt sig op hem en steunt op hem, dat is, dan gelooft hy waaragtig. Dat nu dit toestemmen en aannemen is waarlyk ter saligheyd te gelooven; sullen wy in't vervolg bewyzen en de sake naarder verklaren (b).

Zo dat geen miander ter saligheyd wort aangenomen als Jesus self. Een regte vrouw heeft in't aangaan van 't houwelyk haar ooge niet alleen, en niet voornamentlyk op de rykdommen en schatten des Mans; maar op de Persoon en de gestalte, be-minnelykheyd en voortreffelykheyd desselfs. Een regte Ziel siet in dit toestemmen ook niet alleen; niet principaal op de voordeelen van rust, Hemel &c. Maar op Jesus selfs. Ik segge niet, Lefter (op dat myn woorden niet verkeert opgevattet en worden) dat geen verleege Ziel geen ooge op syn eygen saligheyd, verlossinge uyt de helle, opnemin-ge in Heerlykheyd; &c. soude hebben: Ja seker-lyker op oogt een Ziele soekende het eynde des ge-loofs de zaligheyd der Zielen. I. Pet. I: 9. God selfs soekt

(b) De regte Natuur en aarz des Saligmakenden Geloofs 3de druk. In wat jaar dit nuttig werkje het eest uitkwam, is niet net te bepalen. Uit de nadrukkelyke voorreden, welke tegen de dwalingen van Roel, en andere ten dien tyde, door het sterk verheffen van de Rede, en van s' menschen Natuur-krachten Neerlands kerk beroerden, is ingerigt, blykt het nae het jaar 1687 te zyn uitgekoomen, Wy hebben de derde druk gevolgd. Dora, 1725. Zie aldaar Pag. 49.

J. OLDENBURG. 169e. soekt door de saligheyd AAN TE BIEDEN een Zie- le op te wekken tot het geloove; hy roept uyt, ik sal U geven de gewisse weldadigheden Davids, Jesai. 55: 3. Jesus BIED sig dus AAN; ik sal U ruste ge-ven. Matth. 11: 28. Dit selfs en de soeking van eygen behoudenisse heeft God selve in de mensche ingeschapen; daarom kan dat niet verwetpelyk en in hem selfs niet versakelyk zyn (c).

Gewillig is Jesus om Zalig te maken, om dat de se fonteyn van selfs de wateren opwelt, en nooddigt, alle gy dorstige komt tot de wateren &c. Jef. 55: 1, 2, 3. Ja die uytroept, die tot myn komt, sal ik geensins uitwerpen. Joh. 6: 37. Verplicht is Jesus tot dit werk, om dat de Vader hem daar toe heeft ver-ordineert, en hy hem selven hier toe vrywillig heeft AANGEBODEN. Een fonteyn is verplicht om water tot verquickinge te geven; soo ook Jesus dewelke tot een getuyge der volkeren gegeven is. Jef. 55. 4. De se fonteyn staat nu geopent voor ALLE SONDAARS tegen ALLE sonde, tegen ALLE onreynigheya. Daar is geen scheidsmuur meer, gelyk onder den Ouden Testamente; wie wil kan nu komen en nemen het wa-ter des Levens om niet. Apoc. 21: 17 (d).

Dit ware Saligmakende geloof heeft tot syn alge-meen voorwerp, het geheele woord Gods; en alles wat in de schriftten des Ouden en Nieuwen Testaments be-grepen is; hierom zeyde Paulus; hy geloofde alles, wat

(c) Ibid Pag. 55.
II. STUK

(d) Ibid, Pag. 77.
R

J. OLDENBURG.
1690.

in de Wet en de Propheten geschreven is. *Actor.* 24: 14. Het geloof heeft niet als waarheid tot syn voorwerp, en ook alle waarheid in het woord begrepen. Maar het bysondere voorwerp van 't geloof, soo als het Saligmackt, zyn eerst de bysondere beloften van het genaden-verbondt, in welk de bysondere Zaligmakende barmhertigheden en genaden Gods worden AANGEBO-DEN aan den SONDAAR. Het geloof siet op dingen die gehooft worden, en daarom die belooft zyn. *Hebr.* 1: 1. Het siet op dat getuygenisse, dat Godt getuygt van synen Sone, dat by ons het eeuwige leven gegeven heeft in synen Sone. *1 Joh.* 5: 9. welk getuygenisse alle beloften van genade en Zaligheyd behelst. Eyndelyk het geloof siet op het Euangelium, hierom roept Jesus bekeert U, en gelooft den Euangelio. *Marc.* 1: 15. dat is, gelooft die AANBIÉ-DINGE en blyde boodschap van Zaligheyd en neem die VOOR U aan, stemt VOOR U toe, dat God om Jesu wil AAN U syn barmhertigheyd en genade tot uwer regtveerdiging, heyliging en verheerlykinge SCHENKT (e).

Nadien in dit verbondt God en Jesus haer aan de SONDAAR AANBIEDEN, soo syn die twee ook de Personeele bysondere voorwerpen van het geloof, de Heere Jesus segt daerom, gy gelooft in God, gelooft ook in my. *Joh.* 14: 1. Jesus en God worden by malkanderen gevoecht, niet als of God was

(e) Ibid. Pag. 79.

was het principale voorwerp van het geloof, en Jesus Christus het mindere en min-voornam: (ge-lyk de Socinianiën seggen) want Jesus Christus is ook de waaragtige God. *1 Joh.* 5: 20. God boven al. *Rom.* 9: 5. Daar boven soo moeten wy den Soone eeren ge-lyk wy den Vader eeren. *Joh.* 5: 23. het welk niet mogelyk was, indien de Sone niet so wel een voorhaamste en principaal voorwerp van 't geloof is als de Vader (f).

JOHANNES HUYSINGA (a).

Het eerste en weezentlyke, de source en bron-der van alle geestelyke en Hemelse Zegningen, welk Hy ons AENBIED, is zynen eygenen Zone zelve, als die gave Godes, en al het zyne, dat hy is, en voor ons verworven heeft, zyne volmaakte Zoen offerkande, de volle vergevinge der Zonden, zyne eeuwige gerechtigheyt, de aanneminge tot kinderen, de ware vryheyt, het recht tot alles, 't zy tegenwoordige, 't zy toekomstige dingen, en de erffenisse des Werelts; en dus in en met hem onbepaaldelyk alle dingen; ja zich zelve, en zynen Heyligen Geest, oh de ge-heele Godheyt, met al dat hy is, en kan, als de

(f) Ibid. Pag. 80.

(a) Geacht Leeraar te Haarlem, en aldaar in het jaar 1702 overleden.

J. HUY-
SINGA
1691.

onze, en ons deel in eeuwigheyt, zyne gunste, vrede, vriendschap, liefde, trouwe, barmhertigheyt, den invloed van zyn Geest, icyen, blydſchap en vertrooſtinge, hoede, voorzorge, beſcherminge, en zyn oordeel ter veroordeelinge onzer vyanden, en tot onzer verdediginge, en eyndelyke triumphe, hier en namaals de voltoyinge en volle verzediginge, der vreugde hier boven in heerlijkheyt, en verders zyne genaden-giften ons daar toenodig, om door dezelve de Goddelyke nature deelachtig te worden; als de verlichtinge, de heyligmakinge, de bevestiginge, de verſterkinge, en verzegelinge zynes Geestes, tot onze blydſchap, roem en volle verſekeringe. En wie, koorende zo dierbare beſtoften, zo groote zo onwaardeerlyke goederen, **AANGEBODEN** van dien goeden en getrouwen God, zal niet in een heylige verwonderinge uytroepen, *o wonder-groote menſch-lieventheyt van dien zaligen God! o Heere hoe groot is dat goed, dat gy bereyd en weg gelegd hebt voor de gene die U vreeſen!* *o Hoe dierbaar zyn ons uwe goeder-tierenheden, hoe veel beter dan het loven ſelve!* *Hoe onwaardeerlyk dat geſchenk van zynen eygenen Zone, ja van hem dien gelukzaligen ſelvé!* *o wat aan en in hem is, is gantsck zeer begeerlyk!* *o Hoe welgelukzalig is dat volk wiens God Jehova is, het volk dat ſich ter erve verkoren heeft!* *o Heere zy zullen ſteds wandelen in het licht uwer aanschyns, zy zullen haard den gantschen dag verheugen in uwen Naem en door u-*

J. HUY-
SINGA.
1691.

we gerechtigheyt verhoogt worden; want gy zyt de Heerlykheyt harder ſterkt. En wie dan, dit horende en bezeffende, zoude daar voor geen achtginge hebben, en daar aan voor zich geen belang rekenen, en niet wenschen daar aan mede deel te hebben (b).

Derhalven bedenk en overweeg dan, wat ondenkbare en ontaarde menſchen, de zodanige zyn, die zelfs weygeren hunne ooren te wenden, en te horen na dien God, en dees zyne **VRIENDELYKE AANBIEDINGE**, en hem niet verwaerdigen, en dees zyne goedheyt, om die eens by zich te overwegen, te drukken op hare Zielen, en daar op hunne gedagten te vestigen? Wat zyn dat ongevoelige en verſteende herten, die hem horende door zyn ſpreken niet eens geraakt, of overredet worden, om dees zyne liefde, en eygenwillige **AANBIEDINGE** in de roefſtemminge des gemoeds met alle volveerdigheit te beantwoorden (c).

En aan d' ander zyde o hoe boos en wederſtrevig zyn die, welke opentlyk dees zyne **AANBIEDINGE** verſmaden, en den Heere weygeren de hand te geven, niet willende dat hy haar Heere en Koning zy; en opentlyk uytzegen, *wyk van ons, want aan de kennisſe uwer wegen en hebben wy geenen luſt;* 't is ons een laſt en verdriet den Heere te dienen, en zo

nauw
(b) Nodige Betragtting. ontrend t. H. Avondnaad. Nierde Druk Amſterd. 1700. Pag. 179.

(c) Ibid Pag. 196.